

O. Zadkin

גופה (אבן)

י. צדקין (פריס)

אנדרי סלמון

יוסף צדקין

לי את הימים הראשונים של עבודתו. את ראשית אמנותו באותו פרק הזמן שיוסף צדקין, כמעט פרא, הופיע לקראתנו, מתפרץ וחודר לתוך הציביליזציה שלנו באותו כח ההתפרצות של יערות מולדתו, שבעציהם הוא התחיל גזור אלילים חדשים.

מה רבה כעת, הדרך, אשר מאחוריו! מה נשגב הוא ההגיון והעקביות שביצירתו. אם תמיד יש ביכלתו להתלות בפסלים, אשר יצר אותם בימי המלחמה הסוערים, עם שלם של דמויות אבן,

בית מלאכתו של יוסף צדקין, הנהו אחד מאלה אשר העניקו אותי זכרונות היפים ביותר. הוא שייך לאותם בתי מלאכה, שביתר רצון וחשק אני מבקר אותם. על ידי זה, ברצוני להדגיש, שכל בקור בבית מלאכה זה השאיר בי, מדי פעם, אותו הרושם של עבודה מחוברת. אמנם, בכל יום יכול י. צדקין לגלות מה, ובתוך זה גם תגליות, שבעיני אי-אלה יראה כבגידה בעצמו. אך כל יצירה חדשה – ותמיד חדש כל כך קיצוני – של אותו האמן הצעיר הרגיש, מזכירה

י. צדקין ילדה עם יונה (ברונזה) O. Zadkin

מן הזמן הקדום ביותר, כשצדקין עמד לפני ענקי־היער באותו האופן — אם אפשר כך לאמור — של סקיתי מתלהב, זאת אומרת שההרגשה כובשת בו את ההכרה, — מני אז חיה בו הרגשת הטעות הזאת, שאף רודין לא יכול היה להתגבר עליה.

מן היום הראשון הבין צדקין, שהפסל יגשים את רצונו רק, אם ימצא את ההפרש הקיים, שבין "החתוך" ובין הגלוף — ומכאן יבין את יתרונות "החתוך", כי הגלוף אינו אלא אמצעי להשגת תוספת אורנמנטלית.

ואם י. צדקין למד להכיר את האיכויות המעצבות את הצורה של "החתוך", פירושו של הדבר, שהיה מחבר קומפוזיציות באמצעות האור, הוא יודע זאת יפה, וחוזר על כך לעתים קרובות: "אחר שקיעת השמש אין עבודת פסול כל שהיא".

זאת היא השלילה ההחלטית של מעשה גלוף, אשר הביאה את יוסף צדקין לכל מיני צורות של כובד וקשיות. קרה לו, מה שקרה לאותם האדריכלים הטובים שלנו, אשר תלו את בנייתם בחזית החשופה, שטופת אור, ואשר רק היום מתחילים מודים, שעליהם לשוב לעבוד הדרמטי של השטח העליון, שאינו לא משהו אילוסטריטיבי ואף לא אורנמנטלי.

אף על פי כן, אמנותו של צדקין היא האצילית ביותר.

הנראות כמצלצלות, כשם שהכוכבים צלצלו באזניו של פיתגורס, חי בבית מלאכתו, וכשראיתי שם בפעם הראשונה את אותם הפסלים היפים, שהחלל והזמן חיו תוכם מאוחדים בקצב הנשגב — בהיסח הדעת, המפליא גם אותו, שאלתי אותו שאלה, שעליה קבלתי תשובה זו: "הכל יותר לנו! סוף סוף נשתחרר מן הפחד, אנו מגיחים כמנצחים מכוסי פצעים, ואף על פי כן חזקים — מתוך זמן של השלילות הגדולות, מפרק זמן, שמי שלא חי בו לעולם לא יבין אותו. מן ההכרח היה עד היום לשלול ולהחרים, מה שקרה לאדריכלים, אשר הקריבו לעירום דהטהור של שטחים מחושבים יפה כל התוספת, זה קרה גם לציירים, אשר בהתגוננותם שללו את ה"נושא" ואת הקשור בו, בכדי להצטמצם לגמרי בעצוב, תהלה לאל, הננו אדוני גיאומטריה פורמלית מחודשת, העומדת לשמושנו, מחדש רכשנו לנו חופש ההמצאה, ואנו יכולים להתמסר לדבר, מבלי שנפחד מפני הברוק או הרוקוקו".

תבינו את גודל שמחתי, בשמעי אותן המלים מאותו האיש, לאחר שזמן כה רב התאמצתי להוכיח, לידידי הבלתי־תלויים, המורדים והמוחרמים של הדור 1905—1916, והגם היום המנצחים, שאף פעם לא שאפו לדבר מה אחר מאשר להכרת השיטות הקלסיות, והשתמשו לכך באמצעי הרגיל של מהפכנות.

שולמית וויטנברג צוענית Shulamith Witenberg

י. צדקין שעון-השמש (ברונזה) O. Zadkin

היא אמנם שוללת כל וותור והנחה פופולריים. ובכל זאת היא נשתחררה בהחלט מן המסגרת המצומצמת של יופי, המובן רק למומחים. היא הנה בשורת העצמים המדברים, המובנים והנתפסים. יוסף צדקין כאילו בא פריסה—בשנים הראשונות שלפני המלחמה—להדריך את מנוחתם של הפסלים. אפילו את פיקסו הוא הכריח לחשוב על מטרתו. רק המשוררים היו, כמצדדיו, מגינים עליו ומפרשים את כוונותיו הפלסטיות.

בבית מלאכתו מצופפים הפסלים, הראויים לכך. שיעמידו אותם במקום פומבי, על ידי כך ימצאו את מקומם הנכון כל אותם הפסלים הבנויים מיסודות חיוביים ושלייליים, שבהם כעת מצטיינת אמנותו של צדקין, — בכדי למחות מעל עיני העוברים והשבים את אי-הידיעה הישנה של האור, זה אדון כל הצורות, אז ינסף לרוח-הקודש הטהורה של צדקין יסוד חדש, דבר מה נשגב, הדומה למיתולוגיה מוחשית, ויעלה בידי האמן הצעיר, אשר זמן כה רב נשא בשקט את התנכרות הקהל אליו, להוכיח גם לאלה, אשר כל כוח שיפוטם היא אך ורק ההרגשה.

יותר מאשר הצייר, מחוייב הפסל הנקרא אל המקומות הפומביים, אל המגרשים והרחובות, לחשוב על תעודתו. להיות המשורר האפסי של זמננו.